

„Cred că definiția sa: «Sociologia ca știință nu poate fi decât integralistă» a marcat evoluția acestei științe prin abordarea fenomenului social în totalitatea sa”

["I think his definition: 'Sociology as a science can only be integralist'"has marked the evolution of this science by approaching the social phenomenon in its totality"]

Constantin SCHIFIRNEȚ

"I believe that his definition: 'Sociology as a science can only be integralist' has marked the evolution of this science by approaching the social phenomenon in its totality. Petre Andrei's original contribution also consists in delimiting value from value judgement... Given that Petre Andrei is one of the founders of Romanian sociology and the originality of his sociological ideas, I consider the exegesis of his work to be insufficient. I note the lack of a reference work on the life and work of Petre Andrei."

1. O componentă o reprezintă argumentarea ideii privind necesitatea unei sociologii generale. P. Andrei este ctitor al sociologiei românești, alături de D. Gusti și T. Brăileanu. Toți au contribuit la dezvoltarea acestei științe, ei fiind sociologi de anvergură internațională.

Amintesc că în perioada interbelică, în timp ce universitățile italiene și cele din Anglia nu aveau catedre de sociologie iar sociologia era profesată ca un fel de anexă de către juriști și economiști¹, în România funcționau patru catedre de sociologie: la București, a fost numit profesor Dimitrie Gusti; la Cluj funcționa Virgil Bărbat; la Iași, titularul catedrei era Petre Andrei, iar la Cernăuți preda Traian Brăileanu.

2. Cred că definiția sa: „Sociologia ca știință nu poate fi decât integralistă”² a marcat evoluția acestei științe prin abordarea fenomenului social în totalitatea sa. Contribuția originală a lui Petre Andrei constă și în delimitarea valorii de judecata de valoare. Lucrarea lui P. Andrei *Filosofia valorii* a fost prima în limba română despre valoare, fapt remarcat în referatul lui D. Gusti din 1918 pentru admiterea ei ca teză de doctorat: „Lucrarea D-lui P. Andrei se caracterizează în primul rând printr-un punct de plecare foarte just și anume prin deosebirea precisă pe care o face între noțiunea de valoare și aceea de valorificare, între procesul de cunoaștere a valorii și

---

¹ Traian Brăileanu, *Istoria teoriilor sociologice*, editată de Iosif Antohi, Cernăuți: Universitatea „Regele Carol II”, 1937, p. 487.

² Petre Andrei, *Sociologie generală*, ediția a II -a, îngrijită și cuvânt introductiv M. Măciu, București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970, p. 100.

procesul de apreciere al ei, noțiuni și procese confundate și neprecizate în literatura chestiunii”³. *Filosofia valorii* este o lucrare sociologică tratată din punctul de vedere al teoriei cunoașterii. Sociologia valorii analizează relația valorii cu realitatea socială.

Se naște întrebarea de ce Petre Andrei nu a publicat teza sa de doctorat redactată în anul 1918, deși cuprinde teze originale despre valoare, așa cum remarca și D.Gusti. Manuscrisul din 1918 a fost revizuit de autor și apoi litografiat.

3. Având în vedere că Petre Andrei este unul dintre ctitorii sociologiei românești precum și originalitatea ideilor sale sociologice, apreciez ca insuficientă exegeza despre opera sa. Remarc lipsa unei lucrări de referință despre viața și activitatea lui Petre Andrei.

4. Cred că Universitatea „Petre Andrei” reprezintă, instituțional, o bună exploatare a operei și activității remarcabilului sociolog. De asemenea, aș recomanda ca îndrumătorii de doctorat să propună teme despre opera și personalitatea lui Petre Andrei.

5. Este insuficient studiată și valorificată contribuția originală a lui Petre Andrei în delimitarea valorii de judecata de valoare din *Filosofia valorii*.

6. Despre opera și politicianul Petre Andrei am scris în mai multe lucrări. În cartea *C. Rădulescu-Motru. Viața și faptele sale*, vol. II (București: Editura Albatros, 2004), am analizat relațiile dintre Petre Andrei, ministrul Instrucțiunii Publice, și C. Rădulescu-Motru, decanul Facultății de Filosofie și Litere, Universitatea București, precum și activitatea lor ca membri ai Partidului Național Țărănesc.

În cartea *Sociologie*, ediția a 3-a (București: comunicare.ro, 2004) am inclus definiția lui Petre Andrei a sociologiei (p. 9), un subcapitol despre sociologul Petre Andrei (pp. 23-24) iar subcapitolul *Valori* prezintă ideile lui Petre Andrei despre valori (p. 187-188).

În lucrarea „Concepția sociologică a lui Traian Brăileanu” din cartea *Sociologie românească modernă* (București: Tritonic, 2017) am comparat definiția sociologiei dată de către Brăileanu și Andrei (p. 192). Petre Andrei discută despre sociologie ca știința care constată și caută să explice fenomenele sociale existente: „Sociologia studiază societatea în genere, arătând care este natura și esența ei, ce structură și ce funcțiuni are ea și cum evoluează. Sociologia are deci un obiect deosebit de fiecare știință socială specială, care privește numai o latură, un fel de raporturi sociale, nu ceea ce e comun tuturor, nu societatea în genere”⁴. Obiectul sociologiei este viața socială integrală. Sociologia nu formulează idealuri practice, afirmă limpede sociologul ieșean.

Profesorului Petre Andrei nu i-a scăpat soluția lui Brăileanu la chestiunea relației dintre individ și societate, pe care, evident, nu o acceptă: „După d-sa problema fundamentală a sociologiei este «de a defini socialul ca o negațiune pozitivă a individualului, de a dovedi dispariția reală și completă a individului în momentul nașterii societății». Dl. Brăileanu exagerează pentru că deși viața socială are caracter propriu și o cauzalitate riguroasă nu trebuie totuși să se uite că între individ și societate sunt relații de determinare reciprocă. În evoluție, în transformarea instituțiilor sociale, individul poate interveni și produce fenomene noi”⁵. De aceea,

---

³ D. Gusti, „Cuvânt înainte” la Petre Andrei, *Filosofia valorii*, București: Fundația Regele Mihai I, 1945, p. 7.

⁴ Petre Andrei, *Sociologie generală*, loc. cit., p. 100.

⁵ Idem, *Probleme de sociologie*, București: Editura Casa Școalelor, București, 1927, p. 45.

sociologia studiază *socialul*, dar se ocupă și de individ ca *socius*, ca membru al grupului social și ca agent activ în procesul de evoluție. În tratatul său *Sociologie generală*, P. Andrei revine la ideea lui Brăileanu despre negațiunea pozitivă a individualului. De această dată nuanțează aprecierea sa, amintind că în concepția lui Brăileanu individul nu dispăre niciodată, dar el nu este societatea. De aceea sociologia lui Brăileanu nu poate fi inclusă în teoriile realiste care neagă orice rol individului în societate⁶.

Am evidențiat similitudinile dintre ideile lui Petre Andrei și cele ale lui Traian Brăileanu despre metoda monografică. Andrei a analizat critic, în *Sociologia generală*, metoda monografică teoretizată și aplicată de D. Gusti și membrii Școlii sociologice de la București. El îi cerea lui Gusti să prezinte eșafodajul teoretic al monografiei sociologice. Sociologul ieșean remarcă la rândul-i caracterul politic al acțiunii de cercetare a echipelor studențești: „Orice încercare de a reduce sociologia la un simplu instrument practic, reformator, în viața publică însemnează o denaturare a caracterului ei. Aplicarea rezultatelor cercetărilor sociologice nu se poate confunda cu sociologia însăși. La noi în țară prof. D. Gusti, partizanul concepției monografice a sociologiei, alunecă acum pe această pantă periculoasă”⁷. Petre Andrei nu neagă utilitatea practică a activității echipelor de cercetare a studenților, dar ele fac o politică socială rurală și nicidecum sociologică.

Traian Brăileanu se referea indirect la Gusti și la școala lui care credeau că în locul științei sociologiei pot să adune și să ordoneze material sociologic: „În domeniul sociologiei, unii savanți cred că pot înlocui știința sociologiei prin lucrări de seminar, prin adunarea și ordonarea de material «sociologic». Nu tăgăduim ca aceste lucrări pot fi de mare «folos». Dar mai întâi ar trebui să definim bine termenul de folos. Pentru noi hotărâtor este folosul ce rezultă pentru sociologie ca știință, ca teorie pură. Nu poate fi vorba de folosul practic ce-l pot dobândi elevii sau profesorii ca viitori sau actuali reformatori sociali, nici de folosul satelor și orașelor rezultat de pe urma șederii seminariștilor în mijlocul populației, folos care poate fi și material și moral, ci numai și numai de folosul rezultat pentru «știință»”⁸. Brăileanu cerea ca orice anchetă sociologică să pornească de la o ipoteză și să o verifice. Sociologul cernăuțean avea obiecții serioase față de tendința de a concepe metoda monografică, inclusive în învățământul liceal, ca unica metodă de cercetare în sociologie. Aceasta este considerată o metodă printre altele.

---

⁶ Idem, *Sociologie generală*, loc. cit., p. 121-122.

⁷ *Ibidem*, p. 96.

⁸ Traian Brăileanu, *Sociologia în învățământului superior și secundar*. Extras din *Revista de pedagogie*, 1934, p. 9.